

20.

6148

John Janeman

4876

REB - 18

ESB

REB 12/11/99

ESB 12/11/99

REB 12/11/99

Ensa Lutteruſſe
Katekiſmuſſe

Öppetus,

Wis fees on

- 1) Wiis Peatükki.
- 2) Hommiko, Öhto-ning Söma-aia Palwed.
- 3) Öppetus Melewallaſt pattud andeks anda.
- 4) Patto Tunnistuſſe Sannad.
- 5) Koddo Öppetus.
- 6) Käuſſimiste ning Koſtmiste Sannad.

Matt. Nam. XXII. Peatükkiis
37 = 39. salmist sadik.

Jesus ütleb:

Sinna pead
Jesaudat omma Jummalat
armastama
keigest ommast süddamest,
ja
keigest ommast hingest,
ja
keigest ommast melest.

Sesamma on
se eestmenne ja suur käsfo-sanna.

Ugga teine
on selle sarnane:
Sinna pead omma liggimest armastama
kui isse-ennast.

Rom. Nam. III. Peat. 31. salmis.

Kas
meie siis käsfo tühjaks teme usso läbbi?
Ei mitte,
waid
meie kinnitame käsfo.

Meie Kristi: Oppetus se
wiis Peatükki.

Esimesenne Peatük.

Jummala kümnest Rääsust.

Esimesenne Rääst.

Minna ollen se Issand sinno Jum-
mal. Sul ei pea mitte teisi Jum-
malaid ollema minno kõrwas,

Mis se on?

Meie peame Jummalat ülle keige asjade kart-
ma, armastama ja temma peäle lootma.

Teine Rääst.

Sinna ei pea mitte Jummala omma
Issanda nimme ilma-asjata suhho wõt-
ma; jesi Issand ei jätta redda nuhtlemat-
ta, kes temma nimme kurjaste prugib.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
ma, ei meie temma nimme jures mitte ei red, ei

wañnu, ei lausu, ei walleta egga petta; waid et
meie sedda feige hädda sees appi huame, pallume,
fidame ja tänuame.

Kolmas Käsk.

Sinna pead pühhapäwa pühhitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama,
et meie jutlust ja Jummalala saana ei põlga; waid
et meie sedda pühhaks peame, heal meel kuleme
ja õppime.

Neljas Käsk.

Sinna pead omma issa ja omma em-
ma auustama, et sinno kässt hästi käib,
ja sinna kawa ellad Ma peäl.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama,
et meie omnad wanremid ja issandid ei põlga
egga wihhasta, waid et meie neid auustame, tes-
nime, nende saana kuleme, ja neid armsaste ja
kalliste peame.

Wies Käsk.

Sinna ei pea mitte tapma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama,
et meie omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo ehk
kurja ei te; waid et meie tedda aitame, ja temmas-
le head teme feige ihho hädda sees.

Kues Käsk.

Sinna ei pea mitte abbiello ärrari-
kuma.

Mis se on ?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie kassuaste ja puhtaste ellame kõnnete ja teggude sees, ja et iggaüks peab omma abbitasa armastama ja auustama.

Seitsmes Käsk.

Sinna ei pea mitte warrastama.

Mis se on ?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wõsta, egga kawala kauba, egga pettise töga ennest pole ei kisu; waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kasmatada ja hoida.

Kahhetjas Käsk.

Sinna ei pea mitte üllekohto tunnistatama omma liggimesse wasto.

Mis se on ?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse peäle mitte kawalaste ei walleta, tedda mitte ei petta, keelt ei peksa, egga kurje kõnesid temma peäle ei wõsta; waid et meie temma eest kostame, keik head temmast kõnneleme, ja keik asjad heaks kåname.

Ühhetjas Käsk.

Sinna ei pea mitte hirmustama omma liggimesse kodda.

Mis se on ?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse pärrandust ehk kodda kawalussega ei püa, egga õigusse nimme ennest pole ei kisu; waid et meie tedda aitame, et temma sedda ennesele woiks piddada.

Künnese Käst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse naest, sullast, ümmardajat, weiksid, egga muud, mis temma pärralt on.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse naest, perret ehk weiksid ärra ei a: wattle, egga wäggise ei wotta: waid et meie neid maenitseme, et nemmad paigale jäwad, ja tewad, mis nende kobbus on.

Mis ütleb nüüd Jummal teikist neisisinatsist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Jõsand, sinno Jummal, ollen üks wägga wiuhane Jummal, kes wanpematte patto nubtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põlwest sadik, kes wind wihtawad. Agga neile, kes wind armastawad, ja minno käskud peawad, teen minna head tuhhandesi põlwest sadik.

Mis se on?

Jummal ahwardab nubhelda teik, kes need sinatsed käskud ülleastwad; sepärrast peame meie temma wiuha kartma, ja mitte nendesünaste käskude wasto teggema; agga temma tootab armo ja teik head teikiz, kes need käskud peawad, sepärrast peame meie tedda ka armastama, temma peale lootma, ja hea melega temma käsk möda teggema.

Teine Peatük.

Pühast Kristi-Ubsust.

Esimenne Dypetus:

Lomisest.

Minna ussun Jummal se Jēsa, kei-
ge-wāggewama taewa ning Ma
Poja sisse.

Mis se on?

Minna ussun et Jummal mind ja keik lomad
on lomud, mulle ihho ja hinge, silmad, kõrwid,
ja keik liikmed, moistus ja keik meled on annud,
ja weel hoiab? ja peälegi rided, hingad, semise
ja jomisse, kodda ja maia, naese ja lapsē, põl-
lo, weiksid, ja keik wilja, keik ihho ja ello tarwi-
dust ja toidust rohkeste ja iggapaäm ka annab, ja
keige hädda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja se
keik teeb temma issalikust jummalikkust armust ja
heldusfest, ja ei mitte sepärrast, et minna jēdda
wäärt ehk teninud ollen; se eest on minno lohhus
tedda lita, tännada, temda, ja temma lanna
kuulda; se on tõeste tõssi.

Teine Dypetus:

Arvalunnastamisest.

Minna ussun Jēsusse Kristusse Jum-
mala aino Poia meie Jēsanda sisse, kes
pühast Waimust on sadud, ilmaled todud
neitsist Mariast, Ponetsiusse Pilatusse
al lannatanud, risti lödud, surnud ja
mahhamaetud, alla lainud pērgobau-
da,

da, kolmandamal päwal jälle üllestous-
 nud furnust, üleslainud taewa, istub
 Jummal omma keigewäggewama Isia
 parramal käel, seält temma tulleb koh-
 hut moistma ellawatte ja furnutte peäle.

Mis se on?

Minna ussun, et JEsus Kristus tõsine Jum-
 mal, kes ommast Issast iggawest sündinud, ning
 ka tõsine inimene, kes neitsist Mariast ilma-
 todud, minno Issand on, kes mind ärrakaddu-
 nud ja hukkamoiistetud innimest on peastnud ja
 lunnastanud teikist pattust, surmast, ja kurrati
 wäest. ei mitte kulla ehk hõbedaga, waid omma
 pühha talli werrega, ning omma ilma süta kan-
 natamisse ja surraga, sepärrast et minna temma
 omma piddin ollema, ja temma rikis temma al-
 lama, ning tedda tenima iggawesse õigusse, waga-
 gadusse ja õnnistusse sees, nenda kui temma on
 ülest uenud furnust, ellab ning walluseb igga-
 weste, se on tõeste tõssi.

Kolmas Öppetus:

Pühhisemisest.

Minna ussun pühha Waimo sisse, üht
 pühha risti-kogodust, pühhade osfasa-
 nist, pattude andeks-andmist, lihha üles-
 tousmist ning iggawest ello, Amen.

Mis se on?

Minna ussun, et minna ommast melest ja
 wäest mitte ei woi Jeesusse Kristusse omma Iss-
 sanda sisse uskuda, egga temma jure sada; waid
 pühha

pühha Waim on mind Ewangeliummi läbbi
 kutsnud, omma annetega walgustanud, ja õige
 usso sees pühhitsenud ja hoidnud, nenda kui
 temma keige pühha risti - koggodusse Ma peäl kuts
 sub, koggub, walgustab, pühhitseb, ning Jes
 susse Kristusse jures õige ja aino usso sees hoiab,
 sesamma risti - koggodusse sees temma minnule ja
 keikile usklikkudele iggapääw keik pattud rohkeste
 andeks annab, ja wiimsel päwal mind ja keik
 surnud ülles - ärratab, ja minnule keige usklikku
 dega Kristusse sees iggawest ello annab, se on
 tõeste tõsi.

Kolmas Peatük.

Pühha Jõsa meie Palwest.

Jõsa meie, kes sa olled taewas, pühhit
 setud sago sinno nimini, talgo mei
 le sinno riik, sinno tahtminne sündis kui
 taewas, nenda ka Ma peäl, meie igga
 päwast leiba anna meile tännapäw, ja
 anna meile andeks meie wõllad, kui meie
 andeks anname omma wõlglastele, ning
 ärra sata meid mitte kiutarusse sisse,
 waid peasta meid ärra sest kurjast; sest
 sinno pärralt on se riik, ning se wäggi
 ning se au iggawest, Amen.

Esimesed Palwe sannad.
 Jäsa meie, kes sa olled taewas.

Mis se on?

Jummal tahhab meid se läbbi armoliikkult kutsuda et meie peame uskma, tedda meie õige Jäsa ja meid temma õiged lapsed ollewad, et meie julgeste ja kindla lotussega tedda peame palluma, nenda kui armad lapsed omma armsa isä palluwad.

Esimesenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

Mis se on?

Jummal nimmi on käl isse-ennese pühha; agga meie pallume sesunnatse palwe sees, et se ka meie jures saaks pühhitsetud.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal sanna selgeste ning puhtaste õppetakse, ja meie ka pühhaste kui Jummal lapsed sedda mõda ellame, sedda aita meid armas taewane Jäsa! Agga kes teist wiisi õppetab, ja ellab, kui Jummal sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie seas Jummal nimmi; se eest hoiameid, armas taewane Jäsa!

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

Mis se on?

Jummal riik tulleb käl ilma meie palweta isse-ennesest; agga meie pallume sesunnatse palwe sees, et se ka meie jure tulleks.

Kuida sünnib se?

Kui se taewane Jäsa omma pühha Waimo meile annab et meie temma pühha sanna te

ma arms läbbi ussume, ja Jum mala mele pä-
rast ellame siin aialikkult ja seal iggawest.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui taewas,
nenda ka Ma peäl.

Mis se on?

Jummala hea armolinne tahtminne sünnib kül
ilma meie palweta; agga meie pallume sesinnatse
palwe sees, et se ka meie jures sünniks.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal teige kurja nou ja tahtmissse riik-
sub, ja kelab neid, kes meid ei tahha lasta Jumma-
la nimme pühhitseda, egga temma riiki meie jure
tulla, kui on kurrati, ma ilma ja meie lihha taht-
minne; waid linnitab ja hoiab meid kindlaste
omma sanna ja usso sees meie otsani, se on temma
armolinne ja hea tahtminne.

Neljas Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile
tänapäaw.

Mis se on?

Jummal annab iggapäwase leiba kül ilma meie
palweta teikile kurja inimesetele; agga meie pal-
lume sesinnatse palwe sees, et temma meile annaks
sedda moista, ja tännoga wastowõtta meie igga-
päwase leiba.

Mis on iggapäwane leib?

Keik, mis meie ihho toidus seks ja üllespiddamis-
set. Iarwis lähhäb: söminne, iominne, rided, lin-
gad, koddad, maia, põid, weiksed, rahha, warra,
wagga abbikasa, waggad lapsed, wagga perre,
wage

waggad ja tru: id üllemad, hea wallitsus, hea ilm, rahho, terwis, aus ello, head söbrad, tru: id naabred, ja murid nisuggused asjad.

Wies Palwoe.

Ja anna meile andeks meie wöllad, kui meie andeks anname omma wölglastele.

Mis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees, et se taewane Jäsa mitte ei tahhaks wadata meie paitude peäle, egga nende pärrast meile sedda keelda, mis meie pallume; sest meie ep olle sedda mitte wäart, mis meie pallume, ja ep olle sedda ka mitte teninud; waid tem: na tahhaks meile sedda keik armust anda, sest et meie iggapääw paljo patto teme, ja selget nuhtlust tenime. Siis tahhame meie ka süd: damest andeks anda, ja heal meiel head tehhaneele, kes meie wasto eksiwad.

Rues Palwoe.

Ming ärra sada meid mitte kiusatusse sisse.

Mis se on?

Zummal ei kiusa küll keddagi, agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et Zummal meid tahhaks hoida ja üllespidada, et kurrat, ma: ilm ja meie lihha meid ei petta egga sada ebba: usso, meleärrahetmisse, ja monne mu sure patto ja häbbi sisse, ja kui meid sega peaks kiusatama, et meie kunnatagi wiimselt ärrawoidame, ja wiimsust same.

Seitsmes Palwoe.

Waid peästa meid ärra sest kurjast.

Mis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees kui ühbelho-
bil, et se taewane Issa meid tahhaks peasta keige-
sugguwest ihho= ja hinge=, warrandusse= ja au-
kabiust, ja wimaaks, kui meie surma tunnike tulleb,
õnna otsa meile anda, ja armoga sesinnatsesti häd-
da orrust ennese jure taewa wotta.

Wiimsed palwe sannad?

Sest sinno pärralt on se riik, ning se wäggi,
ning se au iggawest. Amen.

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlaste uskma, et se tae-
wane Issa meie palwed heldeste on wastowotnud
ja kuuluud; sest et temma isse on meid kasknud
nenda palluda, ja tootanud, et temma meid tahhab
kuulda. Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab
õeste nenda sundima.

Neljas Peatük.

Pühhasi Ristmisest.

Mis on Ristminne?

Ristminne ep olle mitte palias wessi, waid üks
niisuggune wessi, mis Jumjala kaskus on seä-
tud, ja Jumjala sannaga ühtepandud.

Mis Jumjala sanna se on?

Kui meie Issand Iesus Kristus ütleb Matteus
se ramatus wiimses peatükkis: (28, 19.) Minge
ja õppetage keik rahwast, ja ristige neid Jum-
mala se Issa, ja se Poia, ja se pühha Waimo
nimmel.

Mis annab ehk sadab ristminne?

Temma sadab pattude andeks= andmist, pedes-
rad ärra surmalt ja kurratist, ja annab laua-

wesse õnnistusse tekkile, kes sedda usstuwad, mis Jummalala sanna ja tootusfed kuuutawad.

Misjuggused on need Jummalala sanna ja tootusfed?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Mar-
kusse ramatus wiimises peatükis: (16, 16.)
Kes ussub, ja tedda ristitakse, se peab õn-
saks sama, agga kes ei ussu, tedda peab huk-
ka moisterama.

Kuida woib wessi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte: waid Jumma-
la sanna, mis weega ja wee jures on, ja usk, mis
seddasamma Jummalala sanna wee sees ussub;
sest ilma Jummalala sanna on wessi paljas
wessi, ja ei mitte ristminne: agga Jummalala san-
naga on ta üks ristminne, se on üks ello wessi täis
armo, temma on uesündimisse pesseminne pühha
Waimo läbbi, kui pühha Paulus ütleb Titus-
se ramatus kolmandamas peatükis: Jummal
on meid õnsaks teinud uesündimisse pesse-
misse ja pühha Waimo uendamisse läbbi,
tedda temma on wäljawaallanud meie peäle
rohkestes Jesusse Kristusse meie Õnnisteggia
läbbi, et meie temma armo läbbi õigeks teh-
rud, iggawesse ello pärriaks piddime samia
lotusse järrel; se on üks tõssine sanna.

Mis tähhendab misjuggune wee ristminne?

Se tähhendab, et wanna Adam (se on meie
pattune südda) peab iggapawase kabhetsemisse
ja pattust pöõrmisse läbbi meie sees ärra-
uppu-
tud sama, ja surrema keige patto ja kurja him-
mudega, ja iggapääw jälle ertetullema ja ülles-
tõusma se uus innimenne, kes õigusse ja püh-

hastusse sees Jummalä ees peab iggaweste
ellama.

Kus se on kirjotud?

Pühha Paulus ütleb ommas ramatus Romas
rahwale kirjotud, kuendamas peatükkis; Meie
olleme Kristussega mahhamartud ristnusse
lääbi surma sisse, et otsego Kristus on ül-
les-ääratud surnust Josa au läbbi, meie ka
nenda peame udes ellus täima.

Wies Peatük.

Pühhasi Altari Saakra-
mentist.

Mis on se Altari Saakrament?

Se on meie Issanda JEsuse Kristusse tõssine
ihho ja werri, leiba ja wina al meie ristis-
cahwale süa ja jua, Kristussest ennesesi seatud.

Kus se on kirjotud?

Nenda kirjotawad need pühhad Ewangelistid:
Matteus, Markus, Lukas ja pühha Paulus:

Meie Issand JEsus Kristus sel õsel,
mil tedda ärra-anti, wottis leiba, tän-
nas, murdis ja andis omma Jüngeruetele,
ja ütles: wotke, söge, se on minno ihho,
mis teie eest antakse, sedda tehfie minno
mällestusseks.

Selsammal kombel wottis temma ka
wotta pörrast õhto-söma-aega, tännas
andis omma Jüngeruetele ja ütles:
joge

joge keik seält seest, sesinnane karrikas on
 se uus seadus minno werre sees, mis teie
 ja mitine eest ärrawallatakse pattude an-
 deks andmisseks: sedda tehke, ni mitto-
 ford, kui teie sest jote, minno mällestus-
 seks.

Mis kasso on meil sestuggusest sõmissest ning jomisest?

Sedda näitwad meile needsinnaesed Kristusse
 sannad: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawal-
 latakse pattude andeks-andmisseks; se on, et
 meile saakramenti sees pattude andeks-andmist,
 ello ja õnnistust nende sannade läbbi antakse; sest
 kus pattude andeks-andminne on, seäl on ka ello
 ja õnnistus.

Kuida woib ihholik sõminne ning jominne nisuggused
 sured asjad tehha?

Sõminne ja jominne ei te sedda tõeste mitte,
 waid teed Kristusse sannad: mis teie eest ärra-
 antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-
 andmisseks; need sannad on ihholikko sõmisses ja
 jomisse jures, kui üllem assi saakramenti sees, ja
 kes need sammad sannad ussub, sel on, mis nemmad
 tunnistawad, pattude andeks-andminne.

Kes wottab auste sesinnatse saakramenti wasto?

Paastina ja ihho polest ennast walmistama, on
 üks kaunis wäljaspidine kombe; agga se on viete
 ja hästi walmistud, kellel us on nendesinnaste Kris-
 tusse sannade peäle: mis teie eest ärra-antakse
 ja ärrawallatakse pattude andeks-andmi-
 seks; agga kes need sinnaesed sanno ei ussu, ehk te
 sipiddi mõtleb, se ep olle mitte wäärt, egga h
 walmistud, sest se sanna: teie eest tahhab se
 usklikud süddamed.

Hommito = Palwe.

Önnistago mind Jummal Issa, Poeg, ning
pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas
taewane Issa, Jesusse Kristusse
sinno armisa Poia meie Issanda läbbi, et
sinna mind minnewal õsel olled armolik-
kult hoidnud ja kaitstud keiae ihho ning
hinge kahjo eest. Minna pallun sind, an-
na mulle armo, et minna woiksin ommad
pattud süddamest tunda, kahhetseada ning
mahhajatta, ja anna mulle andeks keik
minno pattud ning eksitused, misga min-
na sind ollen wihhastanud; kaitse ning
hoia mind seltsinnatsel päwal armolik-
kult keige patto, kurja ning kahjo eest, et
keik minno mõrte, süüa, teggo ning ello
woiks sinno mele pärrast olla. Sest min-
na annan omma ihho ning hinge, meie
üllema wallitseja ja keik muud üllemad,
meie wannemad, suggulased, waenla-
sed, keik risti-rahwas, ja keik, mis mul
on, sinno holeks; sinno pühha Waim
wallitsego minno ülle, sinuo pühha Ingei
olgo minno jures, et se kurri waenlane
ühtegi melewalda minno peäle ei sa,
Amen.

Palwed enne Sõma-aega.

Rõkide silmad lootwad, Jssand, sinno peäle, ja sinna annad neile nende roga ommal aial. Sinna teed lahti ommad helded ning rohked kâed, ning taidad keik, mis ellab, hea melega.

Uu olgo Jummalale Jssale, Poiale, ning pühhale Waimule. Amen.

Jssa meie, kes sa olled taewas, n. t. s.

Jssand Jummal, taewane Jssa, õn- nista meid ja needsinna sed sinno anded, mis meie sinno rohkest armust wastowottame Jssusse Kristusse meie Jssanda läbbi, Amen.

Kristus ütleb; Innimenne ei ella mitte ükspäinis leiwast, waid iggaühhest san- nast, mis Jummal su läbbi kâib, Amen.

Palwed pärrast Sõma-aega.

Zännage Jssandat, sest temma on hel- de, ning temma heldus kestab igga- west, kes keige lihvale roga annab, neile weistele nende sõmiist annab, neile nore kaarnaile, kes tedda appi hüüdwad. Tem- mal ep olle mitte rõmo hobbose wâest, ega melehead ühhegi luist, Jssandal on mele-
hea

hea neist, kes tedda fartwad ning temma armo peäle lootwad.

Au olgo Jummalale Jesale, Poiale, ning pühhale Waimule, Amen.

Jesa meie, kes sa olled taewas, n. t. s.

Mie tänname sind, Jessand Jummal taewane Jesa, Jesusse Kristusse meie Jessanda läbbi, keiae sinno ande ning heateagemisse eest, kes sinna ellad ning wallitsed iggaweste, Amen.

Jummal olgo kiderud ning tännatud sõmisse ning jomisse ning temma falli sanna eest, temma andro meile eddespidi meie iggapäwast leiba, ja õnnis- tago meid ka hinge polest Jesusse Kristusse meie Jessanda läbbi, Amen.

JEssand, sinno suur nimmi olgo kiderud nüüd ning iggaweste, Amen.

Õhto = Palwe.

Õnnistago mind Jummal Jesa, Poeg, ning pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas taewane Jesa, Jesusse Kristusse sinno armsa Poia meie Jessanda läbbi, et sinna mind minnewal päwal olled armolikkult hoidnud ja faitnud keige ihho

ning hinge kahjo eest. Minna pallun sind, anna mulle armo, et minna woitsin ommad pattud süddamest tunda, kahhetseda ning mahhajatta, ja anna mulle andeks keik minno pattud ning eksitusjed, misga minna sind ollen wihhastanud; kaitse ning hoia mind selfinnatsel õsel armolikult keige patto, kurja ning kahjo eest, et keik minno mötte, fanna, teggo ning ello woiks sinno mele pärrast olla. Sest minna annan omma ihho ning hinge, meie üllema wallitseja ja keik muud üllemad, meie wannemad, suggulased, waenlased, keik risti rahwast, ja keik, mis mul on, sinno holeks; sinno pühha Waim wallitsego minno üle, sinno pühha Ingel olgo minno jures, et se kurri waenlane ühtegi melewalda minno peäle ei sa, Amen.

Õppetus

Melewallasst pattud andeks anda ja finnitada.

Mis on pattude andeks- andmissse ja finnitamissse Melewald ?

Pattude andeks- andmissse ja finnitamissse melewald on se woimus, mis meie Issand Jesus Kristus Ma peäl armo õppetusses on seadnud, neile pattustele, kes pattust pöörwad, pattud andeks anda; agga neile, kes pattust ei pööra,

ra, pattud kinnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus; 20, 21, 23. Nenda kui Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Wortke pühha Waimo: kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud, kellele teie ial pattud kinnitate, neile on need kinnitud.

Mis kasso sadab se Melewald?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud; se on, et neile usklikkudele pattud andeks antakse Jesusse Kristusse nimmel, kes sedda omma surma ja werre läbbi on saatnud, et usk kinnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb. Gest kui pattud on andeks antud, siis tunneb südda rahho usso läbbi.

Kuida woib Innimenne pattud andeks anda?

Innimenne ei woi mitte pattud andeks anda is siennejest ehk ommast wäest, waid ammeti polest ja Issanda Jesusse Kristusse kassmisse peäl, nenda kui need sannad tunnistawad: Wortke pühha Waimo: kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud. Gest wissego Innimesse Poial melewald on, pattud Ma peäl andeks anda, nenda on temma sedda melewalda Ewangeliummi ehk armo õppetusse ammetile annud, kui temma ütleb: Nenda kui Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Joan. 20, 21. ja Lul. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Kellele peab pattud andeks antama?

Meile, kes omma patto hädda tões e tundwad, kahhetsewad, allandikko ja usklikko süddamega ülestunnistawad, ja Jesu-se Kristusse pärrast armo ja rõmuslamiist ihhaldawad; sest nenda üt-
leb Issand Jesus selle alwatud wasto: Olle rahbul, minno poeg, sinno pattud on sulle andeks antud. Matt. 9, 2. ja selle patto kahhetsewa naese wasto: Sinno pattud on sulle andeks antud, sinno i. s. on sind aitnud, minne rahhoga. Luk. 8, 48. ja 7, p. 48. f.

Kellele peab pattud kinnitadama?

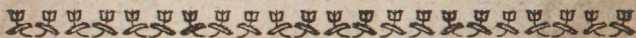
Keikile inimestele, kes pattust ei põra, ja ei usku mitte, kes ka meel patto sisse jäwad ellama ja keik head maenitsust põigwad, nenda kui meie Issand Jesus Kristus õppetab: Kui sinno wend sinno wasto eksib; siis minne, ja nomi tedda ennese ja temma keskes ütspainis; kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna kasuks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks en-
n-sega, et keik assi kahhe ellik kolme tunnis-
taja uus sefaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodussele teada; agga kui tem-
ma koggodus ei kule, siis olgo ta sinno melest
kui üks pagg-an ja rõlner. Matt. 18, 15-17.

Mis sugused pattud peab ülestunnistama?

Zummala ees peab inimenne ennast keikpidi pattuseks tunnistama, ka nende pattude poiest, mis temma ei tea agga tunne, nenda kui meie Issa meie palwes teme; agga õppetaja ees tullewad agga need pattud ülestunnistada, mis meie teame ja ommas süddames tunneme.

Missuggused pattud need on ?

Siin pead sinna omma ello ja ellamisi läbbi katsuma Jummalala künne kässo järrele, kas sa olled issa ehk emma, poeg ehk tüttar, issand, ehk emmand, perremees ehk perrenaene, sullane ehk rüdruf; kas sa olled olnud lanna kuulmatta, kas sa kellegile olled kurja teinud sanna ehk töäa, kas sa olled warrastanud, holeta ja wihhane olnud, ebha-usko piddanud, roppus ellus ellanud ja wauestanud, ja kahjo teinud.

Patto Tunnistusse Sannad.

Armas õppetaja! minna pallun sind, et sa minno patto tunnistust kuled ja Jummalala polest pattude andeks-andmist mulle kuletad:

Minna waene pattune innimenne tunnistata Jummalala ja sinno ees, et ma ei olle ükspäinis patto sees sündinud ja ilmale tulnud, waid et ma ka Jummalala künne kässo wasto sagedaste ollen eksinud, Jummalat ja omma liggimest wihhastanud, ja ollen sega Jummalala wihha ja iggawest nuhtlust ennese peäle saatnud. Agga minna kahhetfen ommad pattud keigest süddamest, ja usiin Jeesusse Kristusse läbbi õnsaks sada. Sepärrast tulien minna armo aial, ja pallun sind Issanda Jeesusse sullast, et sa mulle pattude andeks-andmist kuletad, ja minno nõdra usso linnitusseks miind Issanda Jeesusse Kristusse ihho ja werrega sõdad ja jodad. Minna tahhan Jummalala armo ja pühha Waimo abbi läbbi

omma pattust ello varrandada, pattude eest en
nost hoida, ning nenda ellada, kui wagga risti
inni-esse kohhus on.

Koddo = Öppetus.

Eht monningad pühha kirja tunnistused
keigesugguste inimeste maenitsuks ül-
lespandud, kuida nemmad peaxad omma
ammeti üllespiddama, ja mis nende koh-
hus on rehha.

Pistopide eht üllewaatjatte ja Öppetaj-
jatte kohhus.

Roggodusse üllewaatia peab ollema ilma lait-
matta, uhhe naese mees, kashin, moistlik, puh-
taste ehitud, woдрaste wastowõtja, kes kölbab
öppetama, ei mitte jodik, ei mitte taplik, ei mitte
roppo kasso püüdja, waid kes järrele annab, ei
mitte riakas, ei mitte rahha peäle ahue, kes omma
maia = rahwa ülle hästi watab, kes ommad lap-
sed peab sanuaaluulimisses keige tõstise wiisiga: (sest
kui kegi omma ennese maia = rahwa ülle ei märka
üllewaatja olla, kuida woib temma Jummalala kog-
godusse eesti hoolt kanda) ei mitte sesuggune, kes
usklo hilia wastowõtnud. 1 Tim. 3, 2 = 6.

Kes linnipeab sest ustawast sannast minno öp-
petusse järrele, et ta woiks wägger olla ni hästi
menitsema terwe öppetusse läbbi, kui ka neid, kes
wastoräkiad on, nomima. Tit. 1, 9.

Kuuljatte kohhus omma Öppetajatte
wasto.

Nenda on ka Jesand seadnud neile, kes armo-
öppet

öppetust fulutawad, et nemmad armo = öppetussest
peawad ellama. I Korint. 9, 14.

Kedda öppetakse sannaga, se jaggago feik head
sellele kes tedda öppetab. Urge ekses mitte, Zum-
mal ei anna ennast mitte pilkada. Kalat. 6, 6. 7.

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi ülles-
piddamad, peab kahewõrra auustusse wäärt
petama, keigeennamiste neid, kes tööd tewad sana-
nas ja öppetusses. Sest kirri ütleb: Sinna ei
pea mitte härja suud kinnisidduma, kes pahmast
tallab, ja: üks tõteggia on omma palga wäärt
I Tim. 5, 17. 18. Lut. 10, 7.

Meie pallume teid, et teie wõttate nisuggusiks,
kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tööd
teggewad, ja teie üllewaatjad on Jesanda sees,
ja teid maenitsewad; ja et teie wõttate neid üpris
wägga armsaste piddada nende tö parrast. Pida-
dage rahho issekeskis. I Tessal. 5, 12. 13.

Kuulge ommad juhatajad ja wõtke nende sana-
na, sest nemmad walwawad teie hingede eest, nen-
da kui need, kes wastust peawad andma, et nema-
mad sedda rõmoga tewad, ja ei mitte õhka des:
sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Ilmalikko üllematte kohhus.

Agga hing heitko ennast üllematte alla, sellest
keigeüllem melewald on, sest üllemaid ep olle miis-
do kui Jummalast; agga kes üllemad on, need on
Jummalast seätud. Kes miüd üllematte wasto-
panneb, se panneb Jummalala seadmisse wasto:
agga kes wastopannewad, need saatwad isse en-
neste peäle nuhtlust. Sest ta ei kaäna mõbka mit-
te ilma asjata; sest temma on Jummalala tener.

Pättemaksja nuhhelda sedda, kes kurja teeb
Rom. 13, 1. 2. 4.

Allamatte kohhus üllematte wasto.

Uudke Reisirile, mis Reisri kohhus, ja Jumma-
lale, mis Jummalala kohhus on. Matt. 22, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allaheldate, ei mitte ükspäinis nuhtlusse, waid ka südametunnistusse pärrast. Sest sepärrast makske ka makso, sest nemmad on Jummalala sullased, kes orse se eest murret kandwad. Siis tasuge nüüd keikile omma wõlga; makso, kellele makso, tolli-rahha, kellele tolli-rahha, kartust, kellele kartust, au, kellele au tulleb anda. Rom. 13, 5. 6. 7.

Sepärrast maenitsen minna keige-essite, et peab tehtama pallumissi, palwesid, pallumissi teiste eest, ja tännomissi keikide innimeste eest, kunningatte ja keikide eest, kellel keigeüllem mele wald on et meie rahholist ja tasfast ello woikime ellada keige Jummalakartusse ja ausa ello sees; sest se on hea ja armas Jummalala meie õnnisteggia melest. I Tim. 2, 1. 2. 3.

Tulleta nende mele, et nemmad würstide ja üllematte wasto allandikkud on, nende sanna wõtwad, ja keige hea teule walmis on. Tit. 3, 1.

Sjeitke ennast keige innimeste seadmisse alla, Jesanda pärrast, olgo kunninga kui üllema alla, ellik pealikutte, kui nende alla, kes temmast on läkkitud, kurjateggiattele kül nuhilusseks, agga heateggiattele litusseks. I Peetr. 2, 13. 14.

Abbiello-rahwa kohhus.

Teie mehhed, ellage omma naestega targaste, ja tehke selle naeste-rahwale kui nõdrama astjale au, nenda kui neile, kes ka armo-ello pärriad on, et teie palwesid ärra ei keelta. I Peetr. 3, 7.

Mehhed, armastage ommad naesed, ja ärge sage wihhaseks nende wasto. Kolos. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna kui Jssanda sanna, nenda kui Sara Abraami sanna wõttis kuulda, ja hüdis tedda issandaiks, kelle lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühtegi hirmo ei kardada. Ewes. 5, 22. I Peetr. 3, 1. 6.

Wannematte kohhus.

Teie issad, ärge ärritage mitte omma lapsi wihhale, et nemmad meelt ärra ei heida, ward kaswatage neid karristamises ja Jssanda mae nitsemises. Ewes. 6, 4. Kolos. 3, 21.

Laste kohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna Jssanda sees, sest se on õige. Auusta omma issa ja emma: (se on essimenne käsjo-sanna tootussega:) et sinno käsfi woiks hästi päia, ja sinna woiksid kaua ellada ma peäl. Ewes. 6, 1. 2. 3.

Perre-wannematte kohhus.

Jssandad, tehke sedda sullastele, mis õige ja kohhus on, ja jätke ahwardamist mahha.

ja teadke, et ka teil ennestel Issand taewas on, ja temma ei pea ennam luggu ühhest kui teisest. Ewes. 6, 9. Koloss. 4, 1.

Sullaste, ümmardajatte, Päiliste ja Teoliste kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna, kes teie issandad on libha polest, kartusse ja wärristussega omma süddame waggadusfes, nenda kui Kristusse sanna; ei mitte silma kirjaks tenides, kui need, kes inimeste mele pärrast püüdwad olla, waid kui Kristusse sullased, kes Jummal tahtmist süddamest tewad, kes heal meel Issandat teniwad, ja mitte inimessi, ja teadke, et, mis head legiial saab teinud, sedda saab temma Issanda käest, olgo sullane ehk wabbat inimenne. Ewes. 6, 5-8. Koloss. 3, 22.

More Nahwa kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandikkud, agga keik olge teine teise wasto allandikkud, ja ehitage ennast seestpidi allandikko melega; sest Jummal panneb sureliste wasto, agga allandikkuike annab temma omma arms. Siis allandage ennast nüüd Jummal wäggera käe alla, et temma teid woiks üllendada bigel aial. I Peetr. 5, 5. 6.

Leskede = Naeste kohhus.

Kes tõeste lesknaene on, ja üksi järrele jänud, se lodab Jummal peale, ja jääb kindlaste paljumiste ja palwette sisse ööd ja päwad: agga kes libha himmus ellab, se on ellawalt surmud. I Tim. 5, 5. 6.

Iggauhhe Ristri-innimesse
kohhus.

Sinna pead omma liggimest armastama kui
isese, ennast. Sellesinnatse sanna sisse on keik käs-
süd ühtepandud. Rom. 13, 9.

Tehke pallumisfi keikide innimeste eest.
I Tim. 2, 1.

Kui iggaüks teeb omma tööd,
Sis on keik asjad maias hääd.

~~~~~
Onsa Lutterusse Rüssimiste
ja Kostmiste sannad.

1. Kas sa ussud, et sa pattune olled?

Jah minna ussun, ma ollen pattune.

2. Kust sinna sedda tead?

Zummala künnest käsust, neid ei olle minna
mitte piddanud.

3. Kas sinna kahhetseid ommad pattud?

Jah minna kahhetsen, ja se teeb mulle wägga
haiget, et minna Zummala wasto ollen ekfinud.

4. Mis olled sinna omma pattudega teninud?

Zummala wihha, aialikko surma, ja iggawest
huffatust.

5. Kas sa ussud õnsaks sada?

Jah minna ussun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle lodad sa siis?

Omma armsa Issanda Jesusse Kristusse peäle.

7. Kes on Kristus?

Jummala Poeg, tõssine Jummal ja tõssine inimenne.

8. Õns enam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemisse sees, Issa, Poeg, ja Pühha Waim, ja need kolm on üks. I Joan. 5, 7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud, et sa temma peäle lodad?

Temma on minno eest surnud, ja on omma werre risti sambas minno eest ärrawallanud patude andeks- andmisfeks.

10. Õns Issa ka sinno eest surnud?

Ei olle mitte, sest Issa on Jummal, ja pühha Waim on ka Jummal, agga Poeg on tõssine Jummal ja tõssine inimenne, kes minno eest on surnud, ja on omma werre minno eest ärrawallanud.

11. Kust sa sedda tead?

Pühhast armo- õppetusest ja neist sakramenti sannadest, ja temma ihhust ja werrest, mis mulle sakramentis pandiks on anud.

12. Ütle mulle need sannad?

Meie Issand Jesus Kristus sel õsel n. t. s.

13. Kas sinna siis usfud, et sakramentis Kristusse tõsine ihho ja werri on?

Jah minna usfun sedda.

14. Mikspärrast usfud sa sedda?

Kristusse sannade pärrast: Wõtke, söge, se on minno ihho; joge teik seält seest, se on minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui meie temma ihho söme, ja temma werd jome, ja nenda sedda panti wõtame?

Meie peame temma surma ja werre-arrawal lamist kulutama ja se peäle mõtlema, kuidas temma meid on õppetanud: Sedda tehke, ni mit tokord, kui teie ial sedda tere, minno mällestusets.

16. Mikspärrast peame meie temma surma mäletama ja sedda kuulutama?

Et meie õppime uskma, et ükski loom ei olle woinud meie pattud leppitada, kuid ükspäinis Jesus Kristus tõsine Jummal ja tõsine innimenne, ja et meie õiget hirmo tunneme omma pattude pärrast, ja neid raskest arwame, ja ükspäinis Kristussest ennast rõmustame, ja nenda sesamma usso läbbi õnsaks same.

17. Mis sundis Kristust sinno pattude eest surrema ja neid leppitama?

Temma suur armastus omma Jõsa, minno, ja teikide pattuste wasto, nenda kui kirjotud on, Joan. 14, 31. Rom. 5, 6-8. Galat. 2, 20. Ewes. 5, 2.

18. Mikspärrast tabhad sinna Jummalala lauale
minna?

Et minna õppin uskma, et Kristus surest armust minno pattude pärrast on surnud, kui õõl-
bud on, ja et minna temmast ka õppin Jumma-
lat ja omma liggimest armastama.

19. Mis peab risti inimnest sundima saggedaste Altari
Sakramenti wõtma?

Jummalala polest peab tedda sundima Kristus-
se läsk ja tootus, pärrast ka temma omma hädda,
mis tedda waewab, sest sepärrast on nisuggune
Läskminne, kutsminne ja tootaminne.

20. Mis peab innimenne tegegema, kui temma nisuggust
hädda ei tunne, egga Sakramenti ei iggatse?

Sel ei olle parremat nou anda, kui et temma
(1) omma süddant läbbikatsub, welaks temmal
pattust lihha ja werd on, ja uskugo ommeti, mis
pühha kirri sest kulumab. Kalat. 5, 16. 17. Rõim. 7, 18.

(2) Et temma tähhele panneb, welaks tem-
ma siin ilma sees on, ja mõttelgo ommeti, et tem-
mal patto ja hädda ei pudu, nenda kui se kirri
ütleb. Joan. 15, 18. 20. 16, 8. 20. I Joan. 2, 15.
16. 5, 4. 5.

(3) Siis leiab temma ka kurrati ennese üm-
bert, kes walle- ja tapmisfega õõd ja päwad
sest- ja wäljaspiddi tedda rahhule ei jätta, nenda
kui se kirri temmast tunnistab. Joan. 8, 44.

I Peetr. 5, 8.

